

MARIK MOÉMI

**„MOST MÉR TISZTÁBAN VAGYOK VELE,
HOGY NEKIK MENNYPÍRE NEHŐZ”****Ability Park a Vizafogó Általános Iskolában**

2002 óta működik egy szervezet, amely autentikusan és élményszerűen segít hozzá annak a kérdésnek megválaszolásához, hogy megtudjuk, milyen érzés is, ha az embert megfosztják valamelyik képességétől, érzékétől. Működésüket már számos díjjal elismerték, és látogatottságuk immár a kétszázezerhez közeledik. Nevük: Ability (azaz Képesség) Park. Az Ability telitalálatos alapötlete, hogy egy élményparkot tartalommal tölt meg, és fordítva: a felvilágosítást, nevelést élménnyel vegyíti, vagyis az élménypark adta pozitívumokat és az iránta való nyitottságot segítségül hívja és beépíti programjaiba. Interaktív program ez, amely játékos formában próbálja átéreztetni a fogyatékos emberek: látássérültek, siketek, mozgássérültek és értelmi fogyatékosok helyzetét és állapotát.

Mindennek célja a társadalmi attitűd- és szemléletformálás szórakoztató, élvezetes módon való megvalósítása. A szervezet fogyatékkal élő munkatársai azon munkálkodnak, hogy az idegenkedést, sajnálatot és szánozkodást felváltsa az empátia és a tolerancia. Indirekten juttatják el az embert a megértés és elfogadás állapotába; ámbátor direkt eszközökkel: kerekesszékekkel, besötétített szobával vagy épp jelbeszéddel.

A szervezet egy ideig, hogy székhelye, a Jövő Háza (a volt Millenáris) felújítás miatt egy időre bezárt, házhoz szállította foglalkozásait, s Házon kívül talált magának befogadó közönséget.

Iskolánk fontosnak tartotta, hogy a mi gyerekeink is élményszerűen tapasztalatokat szerezve közelebb kerüljenek a valamely képességükben korlátozott emberekhez és problémáikhoz. Ezért néhány órára vendégül látta az Abilitysek egyik programját, az interaktív kerekesszékes bemutatót. Az iskola akadálymentesített bejárataival, mozgássérültek részére kialakított mellékhelyiségeivel egyébként is már jó ideje megfelel az EU-s előírásoknak, és kész a kerekesszékes tanulók és vendégek fogadására.

A foglalkozáson a kerekesszék mint technikai sport, játékos próbatétel jelent meg a gyerekek előtt, miközben a szék használatának megtapasztalásával észrevétlen elsajátíthatták a használóihoz való viszonyulást és egy humánusabb, elfogadóbb szemléletet is. A szék ügyességi játékként való kipróbálása ugyanakkor a mozgássérültek mindennapi nehézségei-

érzékeny pont

nek megéléséhez is hozzásegített. Ráadásul tiszteletet is ébresztett irántuk – kitartásuk, lelki és testi erejük iránt, miközben oldotta velük kapcsolatos zavarunkat, gátlásunkat, és nem utolsósorban az őket körüllegő misztikumot is elhessentette.

Bő másfél órára fordult tehát a kocka a Vízafogóban is: mi vízások váltunk kiszolgáltatóvá, és a fogyatékkal élők segítettek nekünk, pártfogoltak minket. Akik persze – a helyzet fintora – jóval ügyesebbek is voltak, mint mi, épek. Mert hisz a 'Képességek próbájának' is nevezett élménypark bizony valóban próbára teszi az embert.

Beültek hát a székbe a vállalkozó szelleműek, némi szorongással, igaz, azzal a megnyugtató biztos tudattal, hogy ők a próbák teljesítésével ismét talpra állhatnak; valamint tudva, hogy amit ők csupán játszásdíjból próbálgatnak, az kísérőiknek a végeláthatatlan valóság, tele napi gondokkal és megpróbáltatásokkal.

Minden osztályból (a 3.-8. osztályig) két-három gyerek érkezett, így a 8 és 14 éves közötti korosztály teljes skálája képviseltette magát.

A beavatás az iskola tornatermében zajlott és háromfordulós volt. Akár-

érzékeny pont

csak a népmesékben itt is három részből állt tehát a próbatétel azok számára, akik a gyakorlatban is belehelyezkedtek néhány percre a mozgáskorlátozottak helyzetébe.

Az első menetben az alapvető tudnivalókat kellett elsajátítania tanulóinknak, majd azonmód próbára is tenni magukat egy rögtönzött szlalom pályán. Hogy milyen nehéz is hajtani egy ilyen kerekesszéket, fordulni, kanyarodni vele, rögtön kiderült. (Pedig emelkedő, akadály vagy lépcső még csak a láthatáron sem volt.)

A következőben – tornatermünknek hála – kosárra dobálhattak a fiaink, lányaink. Majd mini meccset imitálva passzolgattak és gurultak a labda után, ami, a látványból ítélve, szintén nem kis ügyességet igényelt. Végül gyorsasági versennyel ért véget az interaktív tapasztalatszerzés.

A gyerekek élményszerző útjukra segítőt és egy vezetőt is kaptak, aki hol humorosan kommentált, hol megértően és kedvesen instruált. Így a próba és a személyes jelenlét révén közelebb kerültek hozzánk ők, a székben közlekedő 'félelmetesek'.

Az persze, hogy mindebből a tapasztalatból mennyit fognak majd a gyerekek a mindennapi életben kamatoztatni, és mennyit változott a fogytékkal élőkkel szembeni gondolkodás módjuk valójában, majd csak a gyakorlatban és a jövőben fog kiderülni. Az input mindenesetre már megtörtént. Ám az már azonmód egyértelműen látszott, hogy nemcsak tartalmasan, de jól is szórakoztak, és az élmény semmiképp sem volt haszontalan.

Kiderült ez nemcsak a programon résztvevők reakciójából, de a kérdőívekre adott válaszokból is. A foglalkozás után ugyanis egy rövid, hat kérdésből álló kérdőívet tölttettem ki a résztvevőkkel, a kisebbekkel pedig még rajzoltattam is (ezt ez utóbbi feladatot néhányan érdekes mód színtelepreményes formában oldották meg).

A válaszok olykor igen szélsőségesek és ellentétesek voltak, és néhány igen meglepő is született – nemcsak a korkülönbségből is adódó érzelmi érettségük különbözőségét és gondolkodásuk sokféleségét mutatta, de azt is, hogy még egy ilyen foglalkozás után sem biztos, hogy minden vonatkozásban rend teremődik a fejekben. Úgy tűnt, további segítséget igényelnének, például egy feldolgozó beszélgetés formájában.

Egy mindenesetre tény, a gyerekek többsége pozitívan élte meg a kísérletet.

1. A Milyen érzés volt beülni a kerekesszékebe? kérdésre a gyerekek többsége (kb. 80 százalék) igennel válaszolt.

Néhány a válaszok közül: *Érdekes érzés volt a kerekesszékeben; izgalmas; nagyon, nagyon jó volt!!!; Furcsa, de jó! Nem lehetett lerakni a lábunkat! Hát először furcsa volt irányítani, de a végén teljesen megszoktam. Elég furcsa, mert nem tudtam vele nagyon mozogni, és nem tudtam vele úgy mozogni, ahogy akartam. Először kicsit fura, de utána élveztem.*

érzékeny pont

Voltak, aki azért ambivalensebben élték meg és látták a dolgokat: *Jó, de egyben furcsa érzés volt átérezni ezt a helyzetet. Érdekes, de egyben rossz is, mert én is egyszer még bekerülhetek egy ilyen járműbe. Mindenki nagyon jól érezte magát benne, de szerintem hosszú távon nem gondoltak arra, hogy milyen rossz lehet. Maga a szék érdekes volt, és jó érzés volt gurulni, de egy életen át nem lenne olyan érdekes. Nagyon jó, de ha egy életre benne maradok, úgy már nagyon rossz lehet. Jó volt, azzal a tudattal, hogy felállhatok, de ha így kéne élnem, az már borzalmas lenne.*

De akadtak egynéhányan, akikben inkább negatív élményként csapódott le az esemény: *Rossz volt. Rossz, mert nem tudtam vezetni. Kiszolgáltatott érzés volt. Úgy éreztem, hogy korlátok közé lettem szorítva.*

Egy pedig: *Nem ültem bele, mert nem akartam. Nem ültem bele, de azért nem lehet nekik valami jó.*

Néhányan később szóban is elmesélték élményüket. Egyikük arról mesélt, hogy szó szerint elkezdett zsibbadni a lába, és fura érzés lett úrrá rajta, amint beült a székbe, másíknak heves szívdobogása támadt a székben.

2. A Mi volt benne a legnehezebb? kérdésre a nebulók többsége a bója

kikerülését és a fordulást, kanyarodást említette. Bár akadt, akinek a megállással, a fékezés-sel gyúlt meg a baja.

Egyéb válaszok: *Hajtani! Előre menni, mert mindig balra vagy jobbra húzott. A navigálás, elég nehéz volt megfordulni vele. Hátrafelé menni. A tekerés hosszabb távon. Gyorsan hajtani! A gyorsági verseny. A száguldás, mert elfáradt a karom.*

És két végletes válasz: *Semmi. – Minden nehéz volt.*

Volt két olyan válasz is, amit a vezető óvó figyelmeztetése indukálhatott: *Vigyázni, nehogy levágja a szék az ujjam!*

3. Mennyire segített hozzá, hogy átéld, átérezd a helyzetüket? Erre a kérdésre majd minden gyerek pozitív választ adott:

Nagyon sokat segített, sajnálom őket. Nagyon, iszonyatosan nehéz egy ilyen kerekesszékekkel közlekedni. Megtudtuk, hogy ők hogyan élnek a kerekesszékekben. Nagyon segített átélni, hogyan élnek a kerekesszékesek. Én eddig is együtt éreztem velük, de most már még jobban. Nagyon, bár eddig is tudtam, hogy milyen nehéz nekik. Nagyon, én nem tudnék így élni, hogy nem használhatom a lábam, olyan nehéz. Sokban, már értem, miért ilyen nehéz az életük. Rossz lehet egész életen át kerekesszékekben. Nagyon, most már tisztába vagyok veled, hogy nekik mennyire nehéz. Ha megtanuljuk, persze biztosan könnyebb.

Azért persze voltak kivételek: Semmiel, mivel eddig is segítettem nekik. Ezt én e nélkül is meg tudtam érezni.

És voltak, akik némi faramuciságot éreztek a kérdésben: Segített, de már előtte is átéreztem. Jobban, mint eddig, bár eddig is átéreztem a helyzetüket, csak nem így.

És egy szkeptikus: Azért mert beleültem egy kerekesszékebe, még nem nagyon érzem a helyzetükbe magam, mivel én a székből bármikor kiszállhatok.

4. Mit gondolsz, másképp viselkedsz-e majd, ha találkozol velük az utcán? Itt is többnyire pozitív válaszok érkeztek születtek:

Igen, jobban segítenék nekik. Igen, másképp fogok viselkedni (járművön pl.). Igen, de eddig is rendesen viselkedtem velük. Jól viselkednék. Igen, ha kérnek valamit, segítenék nekik. Igen, kedvesen viselkednék velük és segítenék nekik. Igen, biztos nem úgy, mint eddig. Persze valamilyen szinten mindenki máshogy viselkedik velük, mert nem tudják használni a lábukat. Igen, mert kipróbáltam, milyen érzés ilyen székből ülni. Szerintem igen, mert tényleg nagyon rossz lehet a helyzetük azoknak, akik ilyen „járművel” közlekednek.

Igen, biztos, de még nem találkoztam velük utcán.

Akadnak bizonytalanabbak: Talán. Szerintem igen, de nem biztos.

És voltak néhányan, akik meg szinte „kikérték” maguknak a kérdést: Nem, eddig se kritizáltam a kerekesszékes embereket. Nem, én nem voltam olyan, aki gonoszodott a mozgássérültekkel. Nem, mert eddig sem viselkedtem velük rosszul. Nem, mert mindig is elfogadtam őket és segítettem nekik. Nem, de most már át tudom élni a helyzetüket!

Két nehezen értelmezhető is akadt: Nem, mert ugyanannyi joguk van. Igen, mert meg kell tisztelnünk azt is, aki kerekesszékekben ül.

5. Mit szólnál hozzá, ha a te osztályodba is járna egy kerekesszékes? A pozitív reakció (Nagyon jó lenne, Örülnék neki) mellett ez volt az a kérdés, amelynél talán a legtöbb kifejtés, legrészletesebb válaszok születtek. A feltevés valahogy beindította a fantáziájukat, szituációs készségüket: *Sokát lennék vele, nehogy úgy érezze, hogy senkire nem számíthat. Elfogadnám, és*

érzékeny pont

örülnék is neki. Elfogadnám, hamar megbarátkoznánk. Lennék a barátja. Nagyon jó lenne, mert legalább elmesélné, hogy milyen érzés kerekesszékekben ülni.

A legtöbb persze a segítségnyújtásról szólt, érzékelve a nehézségeket: Segítenék neki, és sose csúfolnám. Mindig segítenék neki és kedves lennék hozzá. Megpróbálnék segíteni neki. Valószínűleg sokat segítenék neki a közlekedésben. Mindig segítenék neki, ha problémája támadna valamiben. Segítene szerintem mindenki, hogyha valami nem menne neki. Elfogadnám, és segítenék neki mindenben, amiben csak tudok.

Ugyanakkor voltak, akik érzékelték, nem biztos, hogy jó a pozitív diszkrimináció: Segítenék neki mindenben, és nem különböztetném meg. Semmit (nem zavarna). Semmit, ugyanúgy barátkoznék vele. Semmit, mert ez természetes. Ugyanúgy venném, mint a többi barátomat. Ugyanúgy venném, mint a barátomat, mert ő is ember. Segítenék neki, bár az attól függ, hogy rendes lenne-e. Attól függ, milyen lenne a barátságom, kedvem. Nem lenne különösebb különbség, csak ő több törődést igényelne, mint a többi osztálytársunk.

A sajnálatról is megoszlottak a vélemények: Sajnáltnám, és mindig segítenék neki. Mindenben segítenék neki, amiben csak tudok, és nem sajnálnám.

Voltak vegyes érzelmeket táplálók: Jó is lenne, hogy segítene pár embernek átérezni ezt a helyzetet, de rossz is, mert egy mozgássérülttel több. Örülnék is, mert megnézhetem, hogy megy neki, de nem is örülnék, mert nagyon sajnálnám.

Nehézségekkel szembesítők: Nem lenne olyan könnyű, mert sokat kellene neki segíteni.

És két a lehetőséget negatívan fogadó: Nem lenne jó, mert lassabban haladnánk a tananyaggal. Rossz lenne (ő nem fejtette ki, miért).

6. A Kipróbálnál-e más Ability Parkos programot is? kérdésre adták a legeggyöntetűbb választ – szinte kivétel nélkül igennel feleltek:

Persze! Nagyon szívesen, mert ez nagyon tetszett. Igen, ha azok is ilyen érdekesek. Igen, biztos azok is hasonlóak, és engem érdekel, hogy mit érezhetnek azok az emberek, akik másban nincsenek normális helyzetben.

Egy bizonytalan volt csak (talán) és két nemleges válasz (Nem, mert rossz érzés volt ez is.).

A válaszok egyértelműen azt mutatják, hogy igenis van értelme az ilyesfajta foglalkozásoknak. Az is kiderült azonban belőlük, valamint a gyerekekkel folytatott személyes beszélgetésekből, hogy némiképp hiányzott a gyakorlati rész mellől az azt követő feldolgozás. Hogy ne csúszson félre az élmény, és ne maradjon sötét folt vagy félreértés (mint azt néhány válasz mutatta) a gyerekekben. Vagy egész egyszerűen csak, hogy segítsen az őket ért élmények feldolgozásában, hogy ne legyen, aki úgy éli meg e játékos és élvezetes 'kalandot', próbát, amelyben még verseny is szerepelt, hogy jobb, mert gyorsabb, a kerekesszékekben, mint két lábon, és szíveseb-

érzékeny pont

ben közlekednének vele. Ráadásul érzékelhetően igény is lett volna a gyerekekben a ki- és megbeszélésre. És nem csupán ad hoc jelleggel.

Egy biztos, az Abilitysek sajátos kísérleti programja immár kezd kanonizálódni s mindinkább beépülni a köztudatba és a kiegészítő pedagógiai gyermekfoglalkozások sorába.

